

Els viatges a peu de Josep M. Espinàs

23.04.2016

Elisabet Armengol. Barcelona.

Què representa fer un viatge a peu, descobrir i viure un territori caminant? *Els viatges a peu de Josep M. Espinàs* d'Elisabet Armengol (Publicacions de l'Abadia) és un estudi que s'acosta a l'especificitat del viatge a peu que l'autor defineix al llarg de vint volums de llibres de viatges, primer per Catalunya i després per terres valencianes, aragoneses, basques, castellanes, gallegues i mallorquines. Espinàs crea un gènere, els seus llibres són un episodi significatiu del seu extens corpus literari, i l'escriptor fa de viatjar el seu ofici, o més ben dit, un dels seus oficis. Elisabet Armengol ha estudiat a fons el gènere i ens ho explica a Núvol.

Josep M. Espinàs | © Laia Serch

A peu per...

La literatura de viatges que va definint Josep M. Espinàs al llarg d'aquests vint llibres de viatges a peu es caracteritza, en primer lloc, per una tria determinada dels llocs on viatja. Espinàs camina per l'interior de Mallorca, pel páramo de les terres sorianes, per la Sierra Mágica d'Andalusia, per les Villuercas i els Ibores d'Extremadura, pel Somontano, per la comarca del Matarranya, en definitiva,

per llocs poc transitats, profunds si escau; «volia trobar-me amb els equivalents de la Segarra o de la Terra Alta, per entendre'ns, i no amb els equivalents de Poblet o de la Tarragona romana. Per això vaig imaginar un itinerari per les terres de Sòria», expressa quan viatja a peu per Castella. Espinàs no recorre el Camino de Santiago quan va a Galícia, ni tampoc trepitja la ciutat de Bilbao quan viatja al País Basc, ni se centra en Cervera quan va a la Segarra perquè ja n'ha parlat algú altre. En canvi, troba que ningú ha parat suficient atenció a altres indrets que no cita la història ni les guies. «Per a Gaziél, quan parla de Castella, Sòria no existeix. Dels pobles que envolten la ciutat, no en parla ningú».

El gènere que es va construint a poc a poc amb aquesta sèrie de viatges, tots ells bastant semblants, però a la vegada lleugerament diferents –ja sigui per les particularitats de l'indret o per les incidències i anècdotes que hi tenen lloc, que comporten diferents registres narratius– conformen segons l'autor una «col·lecció de narrativa inusual», una «aportació modesta però fins ara inexistent –per la intenció i la continuïtat– en la producció de la literatura catalana», que s'emmarca dins del gènere literatura de viatge, que a la vegada forma part de les escriptures del jo. Els llibres de viatge, comparats amb les memòries, els dietaris, l'autobiografia, etc., destaquen per la importància de l'element espai-temps: «el temps és condicionat, queda sotmès, al factor espacial, el dominant. És el tema central del text: el progrés per un espai nou», diu Enric Bou.

Josep M. Espinàs en el viatge *A peu per la Llitera* comenta que sempre, en algun moment del viatge, té la sensació que el temps no existeix, només l'espai: «Hi ha un dia, en un viatge a peu, que tot pot haver passat en qualsevol moment, que es perd la consciència del temps lineal. Tot sembla viscut en una dimensió pura, sense referències concretes». L'escriptor viu el viatge com una successió d'espais, no de moments viscuts en el temps.

Menjar a la taula dels altres

El viatge a peu és una cura contra la velocitat a la qual l'home modern està avesat, una pràctica física i mental que en el cas de l'escriptor no vol confondre's amb un viatge interior de caràcter introspectiu. A la vegada és «un intent higiènic de desprotagonitzar-se», d'oblidar-se una mica d'un mateix per aprendre a ser l'altre.

És per aquest motiu que l'autor explica que cal saber menjar a la taula dels altres. Un dels dies que Espinàs va estar caminant pel Priorat, un matrimoni el va convidar a sopar a casa seva. Aleshores, quan va arribar l'hora de l'amanida,

L'amo de la casa del Priorat va agafar el plat, en el qual hi havia restes de vinagre i d'oli i se'l va beure: «En Baptista s'ha acabat l'amanida, portant-se el plat als llavis i bevent-se l'oli amb vinagre. Jo espero un segon. Després, decididament, enlairó també el meu plat». Tot i que aquest gest sorprèn l'escriptor perquè no és el que està acostumat a fer, la seva reacció és la d'agafar el plat i fer el mateix. Aquest episodi és molt significatiu perquè d'entrada menjar a la taula dels altres és fàcil, però també està lligat a aprendre a viure a casa dels altres i consegüentment també, a aprendre a mirar, o més ben dit, a respectar, les coses com les admiren els altres, les seves idees.

És per això que Espinàs expressa que per a ell els viatges a peu han representat un gran ensenyament a l'hora d'aprendre a respectar la diversitat humana, però sobretot una doble experiència: «el coneixement dels altres i la valoració exacta de nosaltres mateixos».

<http://www.nuvol.com/noticies/els-viatges-a-peu-de-josep-m-espinas/>